

SZILÁGYI ALADÁR

Határtalan és/vagy végtelen

Képek és Pixelek. Fotóművészet – és azon túl. Nemzeti Szalon 2016*

Művészet Grosso modo végigszemlélve a budapesti seregszemle kínálatát, első nekifutásra egy „ismerős” kompozícióban akadt meg a tekintetem. Michelangelo Merisi da Caravaggio muzikusai: négy, az együttzenélés-együtténeklés örömvarázsa mellett – nem véletlenül... – intim homeoerotikát sugárzó alak köszön vissza Erdős Gábor monumentális, 160×100-as, giclée nyomtatéchnikkával kivitelezett Caravaggio-parafráziséban. A négy figura elrendezése szinte teljesen megegyezik az eredetivel, csupán a kevésbé lányos képű fiúk arca, ruházata, tetovált karja, a lant helyett gitárt pengető zenész jelzi: egy négy

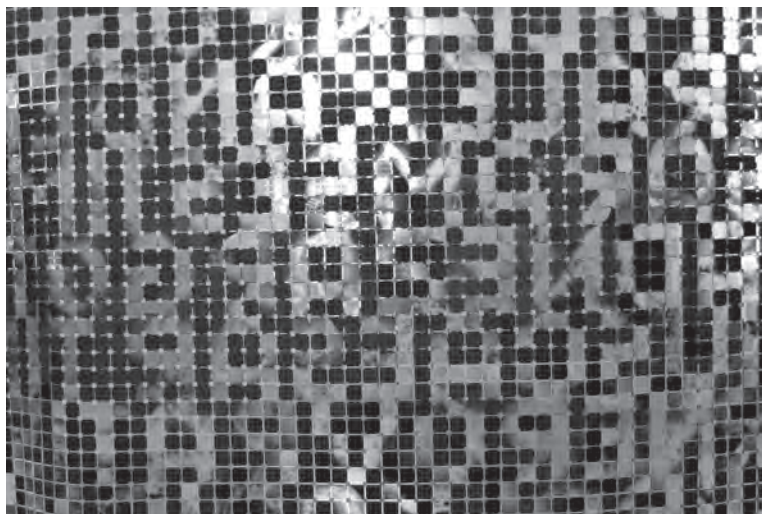
SZILÁGYI ALADÁR közíró, szerkesztő (1943, Pankota). Kolozsvárott tanult filozófiát. Publicista, a Kelet-Nyugat egyik alapítója, később főszerkesztője. Elbeszélései, kritikái, tanulmányai különböző hazai és magyarországi lapokban jelentek meg. Az Erdélyi Riport főmunkatársa, a Várad szerkesztője.

*Erdős Gábor: Muzikusok
(Caravaggio után), 2010,
100 × 150 cm, giclée nyomtaté,
fotópapír, alu-dibond lemezre
kasírozva*

36

* Múcsarnok, 2016. április
23. – június 26.

évszázados képi üzenet átfogalmazásának, 21. századi transzponálásának vagyunk a részesei. Bár a legkorszerűbb giclée művészi nyomtatás már egyenértékű a hagyományos technikákkal – a rézkarccal, a szitanyomással és a litográfiával –, Erdős dibond kasírozású fotóopusának nyomata minden együttrezdülés mellett sem képes visszaadni az eredeti, Caravaggio-féle fény-árnyék ellentét, a chiaroscuro drámaiságát. Ezzel a munkával nem valamiféle értékrendi rangsorolás céljából foglalkozom bevezetésként kiemelten, hanem ami-

*Szalai Dániel: A bárka, 2012,
részlet az installációból*

37

*Szalai Dániel: A bárka, 2012,
520 × 200 × 250 cm,
installáció, celluloid*

att, mert érzésem szerint ez a kiragadott példa jól illusztrálja azokat az egyre gyarapodó kérdéseket, amelyek a festőművészet és a fotóművészet relációjában, illetve a mostani, jobbra digitálisan rögzített munkák mellett, a kisebb, de fontos teret kapott analóg képrögzítés és másolás, a historikus technikák alkalmazása révén merülnek föl.

Kérdések, melyek a fotográfia közel két évszázados története során – más-más nyomtatékkal – újból és újból a felszínre bukkanva, részben vagy gyökeresen más-más válaszokat generálnak. A társadalmi-történelmi

*Fiala Gábor: Öreg hintaló, 2014,
18,3 × 24,3 cm, aranykloriddal
tonizált lith print zselatinos ezüstön,
kézi nagyítás nedves üveglemez
negatív, baritált fotópapír*

38

*Simonyi Balázs:
Plázanemzedék,
(részlet a sorozatból), 60×90
cm, giclée nyomat
habkartonra kasírozva*

folyamatok mellett a technikák, az anyagok, a szemléletmódok napjainkra immár szinte követhetetlen változásai a kánonok sokszori megújulását eredményezték. A fényképezés történései 1839. augusztus tizenkilencedikét tekintik a fotográfia megszületése időpontjának, azt a napot, amidőn a

Francia Tudományos és Képzőművészeti Akadémia az együttes ülésén hihetetlen nemzetközi érdeklődés közepette ismertette a *dagerrotípa* készítését. Öt évvel *Joseph Nicéphore*

*Urbán Ádám: Szomorú park
(részlet a sorozatból),
70 × 70 cm, giclée nyomat,
fotópapír, alu-dibond lemezre
kasírozva*

*Hegedüs 2 László: Fázis I., II.,
2015–2016, 60 × 147 cm,
giclée nyomtatás, fotópapír, alu-
dibond lemezre kasírozva*

40

*Schild Tamás: Roma donna
(részlet a Szép cigánynak
lenni című sorozatból), 2010,
80 × 120 cm, giclée nyomtatás,
Siena Magiclée fotópapír*

Niépce és Louis Daguerre találmányának bemutatása után már napvilágot látott az első „fotográfusi kézikönyv” is, az angol Fox Talbot tollából. A sors fintora, hogy Talbot 1839. január 31-én a londoni Royal Societyben bemutatott negatívpozitív eljárása, a *talbotíпия* megelőzte a dagerrotíпия bejelentését, azonban szabadalmi bonyodalmak miatt lemaradt a versenyben. Az viszont elvitathatatlan érdeme, hogy elsőként hívta fel a figyelmet: a fényképezés amellet, hogy „képes természeté miatt” képes a valóságot rögzíteni, művészi lehetőségeket is kínál a sajátos ábrázolás terén. Talbot ezzel a megállapításával egyrészt kicövekelte, másrészt egybevonta a fotózás két pólusát, a dokumentatív, illetve az önkifejezést célzó törekvéseket.

A 19. és 20. század fordulóján, amikor beindult és fellendült a fotóipar, tömeges tevékenységgé vált az amatőr fényképezés. A Kodak reklámja szerint: „Ön csak megnyomja a gombot, a többi a mi dolgunk!” Ez a helyzet valósággal kikényszerítette az első fotóművészeti mozgalom, a *piktoralizmus* megjelenését. Az eltömegesedés ellen az egyediséget hirdető, esztétikai és mesterségbeli tudással felszerelt elitista avantgárddal szemben a két világháború között teljesen más funkciójú *sajtófotó* vált uralkodóvá. És a 20. és 21. század fordulóján két alapvető folyamat: egyrészt a nyomtatott sajtó világának összeomlással fenyegető csődje, másrészt a *digitális technika*

már-már követhetetlen fejlődése és elterjedése idézte elő az előző századforduló koránál összehasonlíthatatlanul nagyobb eltömegesedés, egalizálódás jelenségét. Ma már minden képrögzítő ketyere bárki számára elérhető, a szuperkamerától a legbanálisabb mobiltelefonig. Boldog-boldogtalan fotózik, naponta milliószámra születnek „fényképek”, osztódnak meg a világhálón.

Ez a helyzet, a digitális fordulat újabb, jó értelemben vett „elitista szemlélet” és gyakorlat kialakulásához vezetett a fotóművészetben. Hál’ istennek, ez a fordulat nem volt olyan mértékben „kopernikuszi”, hogy teljesen szakítson a múlt hagyományai-val. Bár a legmodernebb modernisták szerint a „fotografikus fotó” elvesztette a varázserejét, de – amint ez a mostani nagy ösztárlat is bizonyítja – a kiállító fotóművészek jelentős része megőrizve szemléletét, egyrészt a

„hagyományos fotóalkímiát” űzi, megannyi régi eljárást és nyersanyagot kipróbálnak, másrészt gátlás nélkül használják fel a digitális, a virtuális alapok kínálta lehetőségeket. A Szalon kínálta öt nagy tematika: *Hely, Ahol, Szemben; Testkép; Varázslat* szerint osztályozott több száz munka jórészt nehezen beskatulyázható, hiszen az alkotói gesztusok mögött a viszonylagosság és a kölcsönösség jegyében a legtágabb értelemben vett valóság megörökítése mellett egy más, egy „új valóság”, akár egy virtuális valóság megteremtésének a szándéka munkál.

A tömegképektől, a képtömegektől való elhatárolódás legpregnánssabban az utoljára említett témakör, a *Varázslat* keretében kiállított munkákban jelentkezik. A számítógépes

szoftverek lehetőségei, „a nem létezőt megjeleníteni, ábrázolni” törekvés felkent bajnokai a kiállítás egyik kurátora, *Szarka Klára* szerint „az ezredfordulón [...] úgy hitték, ebben a tematikában a végtelenbe tartanak majd a lehetőségek. Pixelek generálta új képi világ születik, újfajta kreativitás köszönt majd ránk. Ma már tudjuk, hogy az közel áll a valóságunkhoz, gondolatainkhoz, érzéseinkhez. Noha a számítógéppel szinte mindent lehet, az alkotók mégsem rugaszkodnak el az érdektelen ismeretlenbe.”

Haris László: Búzaszentelés Csíkszentdomokoson, 59 × 292 cm, giclée nyomat, alu-dibond lemezre kasírozva

Korniss Péter: Betlehemesek a mezőn, 2011, 73 × 110 cm, giclée print (2013)

A Képek-Pixelek, Fotóművészet – és ezen túl elnevezéssel megnyílt 2016-os *Nemzeti Szalon* termeiben erdélyi, Erdélyből elszármazott művészek erős reprezentációja mellett fontos a váradiak, a Partiumi Keresztény Egyetem jelenléte is. A képzőművészeti szak tanszékvezető tanára, *Ujvárossy László* az *Igazak, hamisak, jók és rosszak (talált fényképek)* című, vegyes technikájú álló- és mozgóképekből álló installációja éppen az „ezen túl” kategóriába tartozik, akár tanítványa, *Bende Attila Memento, 2015* című, 4 perces animációja.

*Bruno Bourel: Grotzeszk, 2006,
40 × 30 cm, zselatinos ezüst
nagyítás*

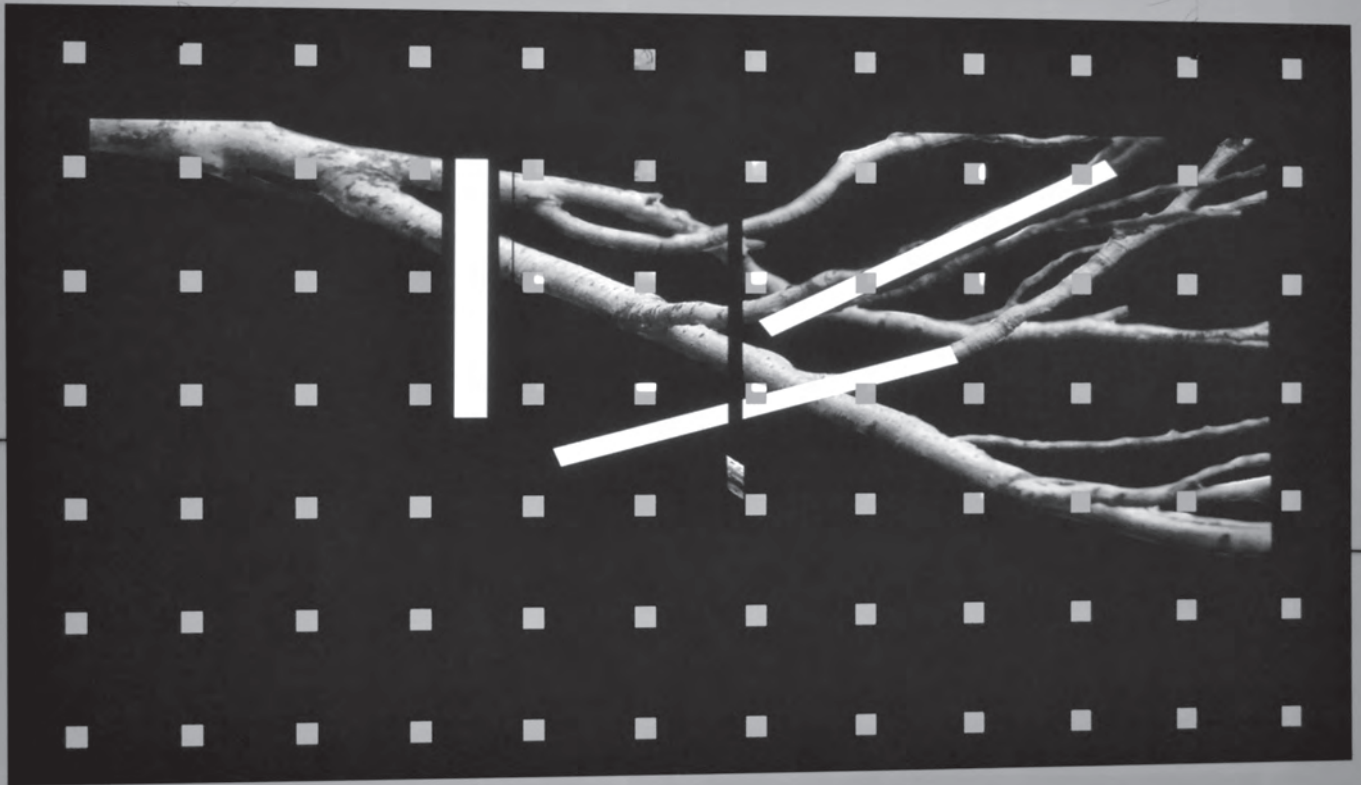

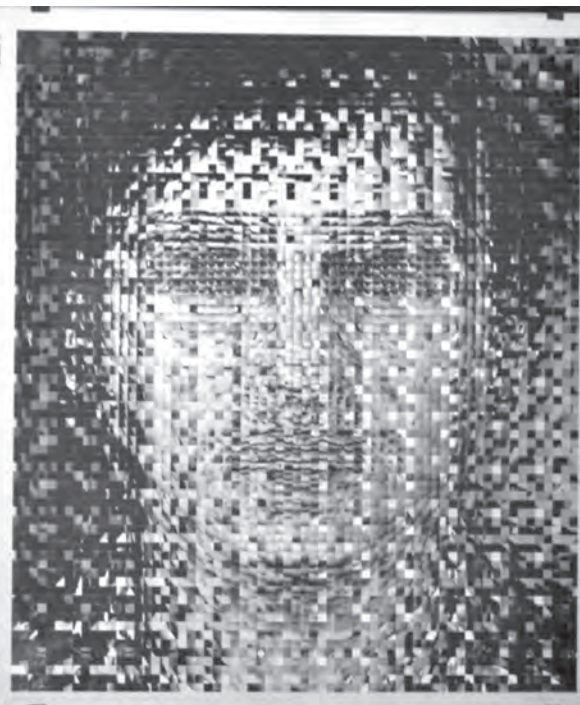
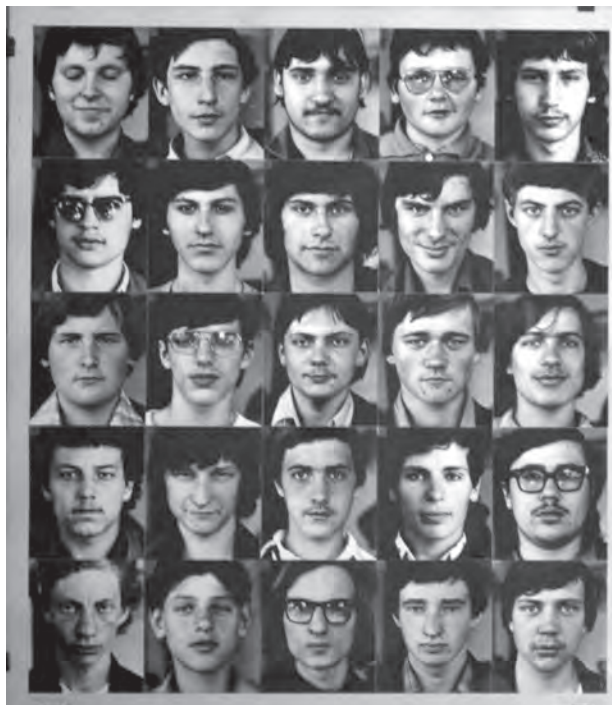
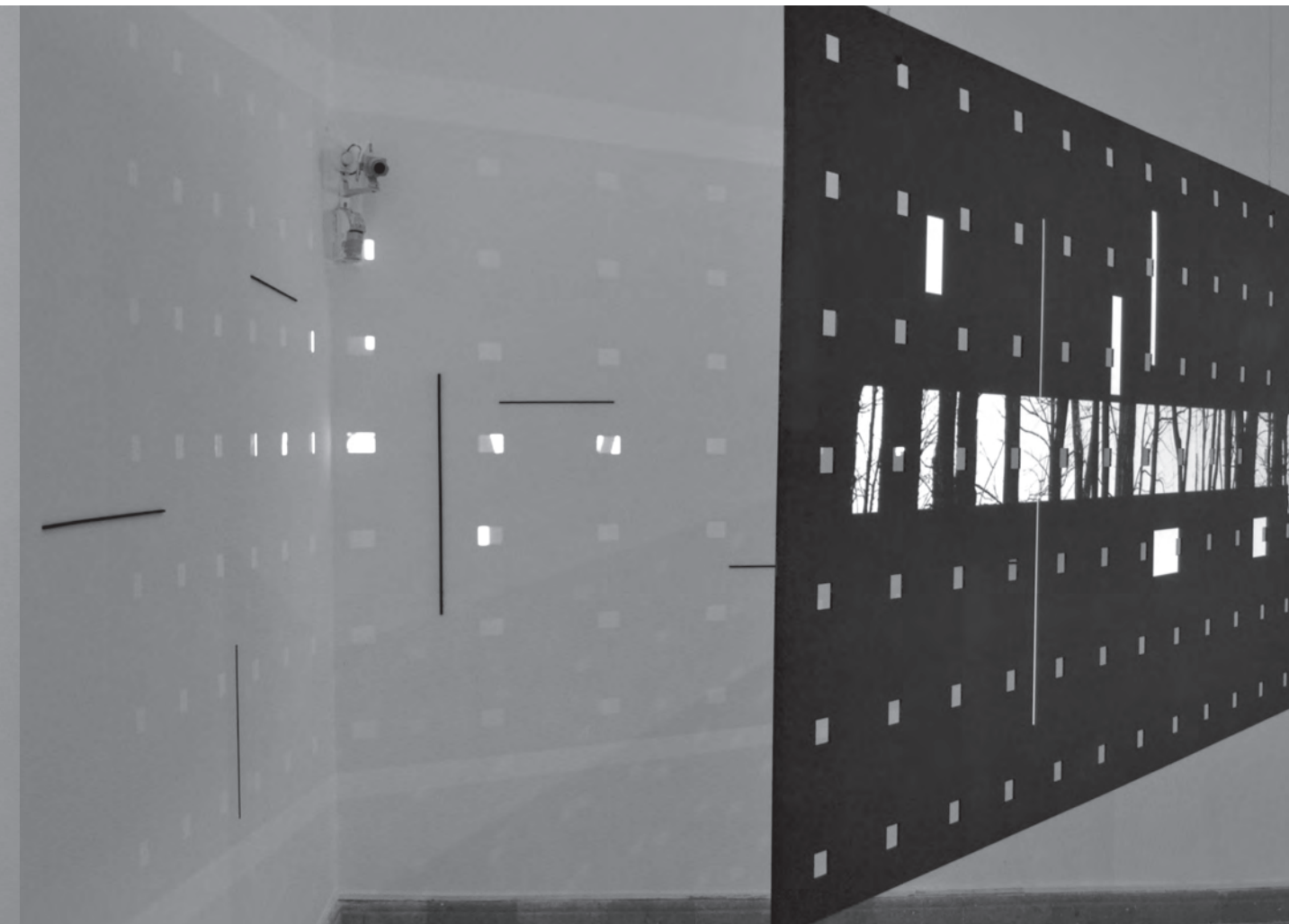
Végh László: Riksa (részlet
a Kiszolgáltatva sorozatból),
2013, 70 × 50 cm, giclée
nyomat, alu-dibondra
kasírozva

M. Tóth Éva: Capillária, 2012,
frémek az animációs filmből,
10:50 perc

*Czakó Zsolt: Vocabula Cadunt,
2016, térinstalláció,
300 × 500 cm*

*Türk Péter: Osztályátlag I., II.,
1979, zselatinos ezüst,
kartonon, 80×70 cm*

*Pauer Gyula: 56-os sztélék, 2006,
festményciklus, 70×100×5 cm,
pszeudo márványsztlék, feszített
vászon, olaj, lakk*

*Részlet a kiállításról. Előterben
Ujvárossy László: Igazak, hamisak,
jók és rosszak, 2016, installáció,
fotó, fa, üveg, animált fotók*